

Construir l'enemic, degradar el dret

En tot just una hora es pot generar una notícia que etiqueti i generi un enemic intern en un context de conflicte polític, on els estereotips i els estigmes es multipliquen

Andres García Berrio

Concentració contra la detenció d'un membre dels CDR a Sabadell / Foto: MIQUEL CODOLAR - ACN

Operatiu policial a les sis del matí amb 500 agents uniformats de diferents unitats de la Guàrdia Civil. Entren a diverses cases per sorpresa i violentament, malgrat que a dins hi havia nens, malgrat que haurien pogut trucar al timbre (com en tantes altres entrades i escorcolls), o hi haurien pogut entrar també per sorpresa i potser de manera més ràpida (sobretot després de veure el que s'ha difós en un [vídeo](#)). **Tant és: els drets de les persones detingudes no importen.** Perquè són terroristes, i es vol mostrar al món que a Catalunya hi ha terroristes independentistes.

La categorització de les persones detingudes es produeix en el moment de les entrades de la Guàrdia Civil a les cases i als locals. Hi entren d'aquesta manera perquè són terroristes i estan a punt d'actuar. S'inicia el capítol d'una història mediàtica en la qual els dolents són els dolents des del principi. Els mitjans repliquen sense crítica aquest inici de capítol, sobretot fora de Catalunya. Màxima efectivitat de l'operació: cap a les vuit del matí, milers de persones parlen dels terroristes independentistes detinguts. Efectivament, hi ha un clima de violència tan forta perquè hi ha gent dels CDR que estan a punt de fer esclatar explosius.

S'ha instal·lat un missatge clar: hi ha terroristes independentistes a punt d'actuar i l'Estat ens salva

Hores més tard, s'emet una nota de premsa en la qual es diu que s'han evitat eventuais accions futures i que tenien substàncies precursoras per a la fabricació d'explosius. Si estaven a punt d'atemptar... on són els explosius? Casualment, en el mateix moment que es difon aquesta nota -que ja havia generat dubtes entre alguns periodistes- es difon també el rumor, que no se sap bé d'on surt (o sí), que els detinguts tenien goma 2. Sí, l'explosiu que utilitzava ETA en molts dels seus atemptats. Efectivament, són terroristes. I així ja han passat hores en què un missatge clar s'ha instal·lat: hi ha terroristes independentistes a Catalunya a punt d'actuar, i l'Estat ens està salvant.

En tot just una hora es pot generar una notícia que etiqueti i generi un enemic intern en un context de conflicte polític, on els estereotips i els estigmes es multipliquen a causa de l'emocionalitat que encarna qualsevol conflicte, i més si és territorial. En cas que les coses no siguin com s'han explicat, **hauran de passar anys per desmuntar la creença que hi ha terroristes a punt d'actuar a Catalunya i que existeix un alt grau de violència.** Això és clarament útil des d'un punt de vista de repressió política. Una operació perfecta en el moment adequat, quan falten unes quantes setmanes perquè es dicti una sentència que pot generar l'afectació més gran als drets civils i polítics de la democràcia. Però són violents, i el 20 de setembre i l'1 d'octubre, i el 3 també, hi va haver violència. I hi havia CDR, que són molt violents i són terroristes a punt d'actuar. Efectivament, doncs, grans capes de la població entendran que és justa una sentència dura que entengui que hi va haver violència greu (un requisit imprescindible per aplicar el delictes de sedició o de rebel·lió) en totes aquestes dates.

Com que són terroristes, no s'aplica qualsevol llei. S'aplica la llei especial, la que s'aplica als terroristes. I què suposa? Que la detenció es pot ampliar a cinc dies en comptes de tres. Així que, si només estan detinguts tres dies, hem de donar les gràcies. També suposa que siguin traslladats a Madrid per ser posats a la disposició d'un jutjat d'excepció, acostumat a ficar en presó preventiva les persones a les quals processa sense que hi hagi proves, perquè l'etiqueta funciona a la perfecció. **Són terroristes, són perillosos. I en aquest cas, a més, són rebels independentistes.** Fins i tot abans d'arribar al jutjat?

Com que són terroristes, no s'avisava advocats d'ofici perquè siguin presents en els escorcolls, es dificulta que els advocats designats per la família puguin assistir els detinguts, estan 36 hores sense poder entrevistar-se amb els seus defensats després d'haver estat ells, i les seves famílies, durant moltes hores sense saber on eren. També és normal, com que diuen que són terroristes, que hi hagi interrogatoris que durin set hores. Des de les onze de la nit fins a les sis del matí, com han comunicat des de l'organització antirepressiva Alerta Solidària. I diuen que han confessat, just les dues persones que no han pogut tenir advocat particular.

Avui han passat a disposició judicial i els han decretat presó preventiva. Com que són dolents, dolentíssims, és molt probable que el règim penitenciari els apliqui de manera directa l'aïllament: **21 o 22 hores el dia en una cel·la.** Gairebé dos anys va passar una advocada basca en aquest règim de vida carcerària en l'espera de judici. Però, és clar, era també, suposadament, una terrorista.

Si s'etiqueta mediàticament i jurídica una persona com a terrorista, tot s'hi val. Les proves són secundàries.

Tot s'hi val; si s'aconsegueix etiquetar mediàticament i jurídica una persona com a terrorista, tot s'hi

val. Les proves són secundàries: el que importa és l'etiqueta. A l'Audiència Nacional no hi ha presumpció d'innocència fins que es demostrï el contrari, cosa que passa en la major part de les ocasions. Hi ha la presumpció de culpabilitat fins que es demostrï el contrari. I això és contrari a la legalitat? Per descomptat; però, en el cas de terroristes, sediciosos, rebels i enemics del sistema, la legalitat és diferent, és especial. Excepcional, diuen. **Dret penal de l'enemic**: aplicació de mecanismes i jutjats excepcionals, de legislació excepcional, de pràctiques excepcionals, de tipus penals excepcionals sobrecriminalitzats. Ha passat durant molt temps amb detinguts del País Basc, **amb qui la prohibició de la tortura quedava suspesa durant la detenció incomunicada**, encara que avui intenten negar-ho.

Avui són aquestes set persones que han passat a la disposició de l'Audiència Nacional, però han estat ja moltes les operacions de construcció d'enemics interns en el marc de processos de criminalització de la dissidència. Després, ja es veurà quines proves hi ha al jutjat i com s'acaben valorant. Ara mateix no ho saben ni els seus advocats perquè, efectivament, hi ha secret de sumari i aquest es pot prorrogar durant mesos.

En aquesta ocasió, l'intent d'etiquetar com a enemic intern les persones detingudes i els CDR no ha funcionat amb una part important de la població catalana i dels mitjans. La repressió que s'està vivint a Catalunya ha obert els ulls de moltes persones. No han aconseguit aïllar-los -l'objectiu clau de la repressió política- ni que totes pensem que qualsevol duresa que se'ls apliqui és legítima. Han estat detingudes i s'ha de respectar la presumpció d'innocència; les detencions han estat amb molta violència, i alguna cosa fa pudor.

Entre el 2014 i el 2015, un total de 39 activistes relacionats amb l'anarquisme van patir un procés idèntic. Des de la manera com van ser detinguts fins al procés mediàtic, passant per la posada a la disposició del mateix tribunal i la presó preventiva en aïllament per a molts d'ells. Era el terrorisme anarquista. Un terrorisme que no va existir, però que va servir d'etiqueta per donar un cop repressiu sense precedents que ha tingut dures conseqüències. Anys després, la falta de proves era tan evident que el cas es va arxivar i ni tan sols va arribar a judici. Gairebé ningú es va assabentar que els violents anarquistes eren activistes anarquistes. No fa tants anys d'això. L'operació va ser dirigida pels Mossos d'Esquadra, **i va comptar amb el suport de responsables polítics que aquesta vegada sí que, per sort, han qüestionat l'operació que estem vivint.**

El que honora una societat és que avantposi els drets humans per sobre de tot i amb independència de qui sigui la persona processada

Una societat és avançada en democràcia quan sap aplicar les garanties del dret penal i els seus principis bàsics a l'hora de processar i jutjar tots els ciutadans. No n'hi ha prou a veure els errors i les perversions del sistema quan s'aplica a aquells amb els quals m'identifico. El que honora una societat i els seus responsables polítics i judicials és que sàpiguen avantposar els drets humans per sobre de tot i amb independència de qui sigui la persona processada. Ens falta camí per fer, i les organitzacions de drets humans fa temps que diem que una de les poques coses positives que podem treure d'un moment de repressió, excepcionalment trist, és que podem posar-nos a treballar per avançar com a societat en la defensa i el respecte dels drets humans i en la construcció de mecanismes i pràctiques garantistes en el marc del sistema penal. Vam ser-hi, hi som i hi serem disposats a treballar-hi.

Pel que fa al cas, prudència. Probablement no se sabrà res clarament fins d'aquí a uns quants mesos, quan els advocats puguin accedir a l'expedient. Hi haurà una investigació i un judici (o no, si passa com amb els activistes anarquistes). Normalment, la clau d'aquests processos és la interpretació

jurídica que es fa de determinades proves. Unes vegades, hi ha interpretacions garantistes (poques a l'Audiència Nacional), i d'altres, hi ha interpretacions excepcionals: bombones de càmping gas que serveixen per fer explosius o en realitat qui les tenia és perquè va molt de càmping?; material pirotècnic que serveix per atemptar o restes d'unes festes majors?; anotacions polítiques personals que formen part de la llibertat d'expressió o anotacions que denoten la ideologia d'un radical terrorista a punt d'actuar? **Esperem que els següents capítols jurídics i mediàtics d'aquesta història de repressió siguin menys simplistes i previsibles.** Encara que la història funcioni al principi, s'acaba desmuntant.